

במענה על מכתבו מי"ז אייר, בו שואל הכוונה במה שכתבתי שגם נקודה הראשונה שמחוץ למעיין ה"ז בכלל חוצה. הנה מעצם התואר נגלה דאורייתא ונסתר דאורייתא, גופא דאורייתא ונשמטא דאורייתא מובן, שבכל ענין ופרטי ענינים ישנם שני הדברים גם יחד, הן גליא והן סתים וכיון שע"פ נגלה נקודה הראשונה שמחוץ למעיין אין זה המעיין עצמו הרי גם בפנימיות הדברים ורח"ל ניותם מוכרח שכן הוא, ויעויין רשימות תהלים להצ"צ ק"ח, יט סק"ח, ובהנוגע לפועל — שאפילו אנ"ש וזקני אנ"ש באמת עליהם לדעת שלימוד מאמר דא"ח או עבודת התפלה עצמה — שזהו המעיין עצמו — אין זה ערובה (באוארעניש) שלהם על אחר זה, וצריכים זהירות להמשכת ההתעוררות והתפלה והלימוד על הרגע שלאחר זה. ואפילו אם הענין דרגע זה קשור עם עבודת התפלה ולימוד המאמר, וכגון באמירת תהלים שאחר התפלה או בלימוד השיעור שלאחר התפלה, וכמו שבנגלה צריך להזהר שלא יופסק החיבור בין המעין והשוקת שבצדו וכמבואר במשנה בש"ס ופוסקים.

במענה על שאלת רבים למנהגי יום ההולדת שנהגו אנ"ש בזמן האחרון, מועתק לקמן קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר עם זה. המערכת

(חי"ק)

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א: „להודעתו אודות יום ההולדת שלו, בטח ינהג כמנהג אנ"ש — בזמן האחרון — ביום ההולדת, בעלי' לתורה, ביום זה עצמו אם הוא יום הקריאה; או בשבת שלפניו באם אינו יום הקריאה, נתינה לצדקה קודם תפלת שחרית ומנחה; ואם חל בש"ק או ביום טוב, אזי ביום שלפניו; ולימוד שיעור נוסף בתורת הנגלה ובתורת החסידות, נוסף על שלשת השיעורים, השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחת"ת (חומש תהלים תניא) הירועים, ללמדם ביום זה“.

במ"ש בהענין שלא זכה ח"ו, אם שייך זה בלומד תורה ברבים כו', הרי ידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (נדפס גם בקונטרס) שממנו מובן שגם בלימוד ברבים שייך זה, אבל מזה גופא סיפור זה לא נתפרסם אלא

מבית רבנו

אוריאל צימר

— רשמים מהתועדויות אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א במועדי חדש תשרי וי"ט כסלו —

ללא הפסק היתה השמחה נמשכת, וכפי אשר מפרטת הגמרא לא היה פשוט רגע פנוי למנוחה. מעין הטעם הזה יכול היה להרגיש מי שנזדמן לו לבוא השנה בימי החגים — ולו לשעה קלה בלבד — ל„ליובאוויטש“ אשר בברוקלין.

„לא טעמנו טעם שינה“ — כך מתאר התנא ר' יהושע את ימי שמחת בית השואבה, שבעת ימים

(*) אל אהד מאנ"ש שי' בהמשך למכתב הראשון. שנתפרסם ב„בטאון הב"ד“ חוברת ת. עמוד ה.

עוד משבת מברכין אלול, וביתר שאת מן השבת שלפני ראש השנה אפשר ה' לחוש באויר את חוסר הפנאי מחמת ריבוי העבודה, ממש אין רגע פנוי, אין פנאי אפילו לנשום כראוי, כה מרובים הם הענינים שהימים הקדושים הללו מביאים עמחם, עד שקשה להספיק לעסוק בכלם. דומה, שהשנה היו הימים הטובים בליובא" וויטש חו"י כה עצומה שקשה אפילו לנסות להלבישה במלים.

אם משום שמספר האורחים ה' רב השנה יותר מבשנה אחרת, אם מחמת רציניות התקופה — בין כך ובין כך, הרי אפילו בין היוצאים והנכנסים הקבועים בליובאוויטש דומה וחודש תשרי תשט"ז ישאר חרות בזכרונו לעולם — התרוממות הנפש שלא תשכח.

התועדויות הימים הנוראים החלו בשבת שלפני ר"ה, כש"ק אדמ"ר שליט"א ערך התועדות עם קהל החסידים העצום. במאמר החסידות והשיחות באותה התועדות עמד כ"ק אדמ"ר שליט"א על ענין התשובה כפי דרך החסידות, אשר התשובה היא אחת ממצות התורה, וככל יתר המצות חייבים לקיים גם מצוה זו בשמחה, אף כי בעצם מהותה כלול גם חלק של מרירות ושברון. בהתועדות זו, ובכל יתר ההתועדויות בימי החגים, תבע כ"ק אדמ"ר שליט"א בתוקף שכל אחד מישראל חייב לדאוג גם לזולת בגשמיות וברוחניות אשר זהו אחד היסודות העיקריים בחסידות חב"ד.

עוד לאותה השבת הגיעו לליובאוויטש עשרות אורחים מכל קצות תבל ממש, ובימים שבין החגים הוסיפו להגיע עוד ועוד. השנה באו לליובאוויטש אורחים מאוסטרליה, מאפריקה, מברזיל, מארץ ישראל, מארצות אירופיות שונות, נוסף לאורחים מכל קצות ארצות הברית — ואף „החוף המערבי“ בכלל — ומקנדה, שגם אלה באו הפעם במספר רב יותר מאשר כרגיל.

חסרו רק — לדאבון לב כלם — אלה שהנם אולי „המחותנים“ הראשיים, ושנכספו בודאי יותר מכולם להיות במחיצה זו — אלה הנמצאים באותה המדינה אשר בה נולדה החסידות בכלל וחסידות חב"ד בפרט... הם היו בלבבות כלם, הן בעת התפילות והתחנונים בראש השנה ויוה"כ והן בעת שיא השמחה בסכות ושמחת תורה. לתאר את הימים הנוראים, את ערב ר"ה,

מסירת הפדיונות לכ"ק אדמ"ר שליט"א, וראש השנה, ערב יוה"כ ויוה"כ"פ עצמו — כל אלה עולים על יכולת הביטוי אף של הסופר המוכשר ביותר, כאן אי אפשר למסור אלא תיאור "עובד תי", רק את הקוים החיצוניים ביותר.

הנה למשל מראה הבחורים בערב יום הכיפורים לפני „כל נדרי“ בבואם לקבל את ברכת כ"ק אדמ"ר שליט"א, העומד לבוש קיטל וטלית — ומברכם כאב המברך את בניו.

כל תפלות ר"ה ויוה"כ — וכאמור, המדובר הוא רק בצד החיצוני — יש בה אולי משום סמל לכל מהותה של חב"ד. בית המדרש חדל זה מומן מלהכיל — אף בדוחק רב ביותר — את המוני המתפללים בימים הנוראים. כ"ק אדמ"ר שליט"א עם כל הקהל העצום מתפלל איפוא בימים הנוראים בחצר המקורה בכד אוהלים (שאלאש) בלבד, וגם חצר זו היתה צרה מלהכיל את כלם.

ביום ב' דסוכות (יום ראשון דסוכות חל השנה, כידוע, בשבת) בצעו הבחורים, האברכים את המבצע שהפך כבר למסורת משך שלש השנים האחרונות בליובאוויטש — לפשוט ברחובות ובבתים עם אתרוגיהם ולולביהם ולבקש מכל יהודי לברך על נטילת לולב. השנה נערך מבצע זה בקנה מדה עוד יותר רחב, וביחוד כדאי לציין כי קבוצת בחורים עסקה במיוחד בביקורים אצל חולים יהודיים בבתי חולים שונים, לתת להם לברך על ארבעת המינים, ורק מי שנודמן לו — ל"ע — לשכב בבית חולים, וביחוד בארה"ב, ידע מה משמעותו של דבר זה. המחזות המוצעיים שעליהם מספרים הבחורים, שייכים שוב לאותו סוג הענינים שקשה לתארם במלים.

ביום ב' דסכות לפנות ערב ישב כ"ק אדמ"ר שליט"א להתועדות עם הקהל, התועדות זו לא היתה מתוכננת מראש ולא ידענו מתחלה שהיא תתקיים, אעפ"כ הגיעו — מיד עם רדת הלילה — מספר רב של חסידים משכונות מרוחקות בניו יארק, בחושם החסידי המיוחד הרגישו כנראה שדרכם לא תהיה על חנם, וחפצו איפוא „לחטוף“ לפחות עוד שיחה אחת משל הרבי, עוד „לחיים“, ניגון זכר — כך שגם בעת התועדות זו היתה הסוכה הענקית מלאה מפה אל פה.

בתוך יתר הדברים הזכיר כ"ק אדמ"ר שליט"א באותה התועדות, כי אחד הטעמים שב-

יורק — מסביב, עד שהמטרה נאלצה לשמור על הסדר.

ושוב: ההקפות, אמירת „אתה הראית“ הריי קודים — כל אלה היו גם הם מאותו סוג שאין לתארם בכתב. נדמה היה וכל הקהל העצום מתרומם למעלה — וכך ללא הפסק, עד שעה מאוחרת לאחר הצות.

עוד יותר עצום היה הקהל בלילה השני, הוא ליל שמחת תורה. כפי מנהגה של ליובאוויטש, קדשו כ"ק אדמו"ר שליט"א וכל הקהל על היין מיד לאחר ערבית ואכלו משהו במקום סעודה, ונערכה „התועדות“ ממושכת. כ"ק אדמו"ר שליט"א עמד על עניני שמיני עצרת שהיא שמחת ישראל לבדם עם אביהם שבשמים — „בואו ונגלגל אני ואתה“ — אשר יש בו רק פר אחד ואיל אחד. כן הזכיר את הירושלמי המשוה שופר לערבה, וציין כי אפשר לתקן בימי שמע"צ ושמחת"ת אפילו מה שלא הספיקו לתקן בימים שעד אז. בסוכות מאגדים אמנם את ד' המינים (המרמיזים כידוע על ארבעה סוגים) לאגודה אחת, אולם אף על פי כן עדיין נשאר כל מין ומין במהותו — האתרוג נשאר אתרוג והערבה נשארת ערבה, אולם עבודת שמיני עצרת ושמחת תורה היא כזאת, אשר בה הכל שווים: עבודה הנעשית ברגלים — ולרקוד ברגליהם — בזה שווים כל בני ישראל כקטן וכגדול...

בני ישראל — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א — המה צבא ה'. בצבא זה כל אחד ואחד הוא „גאדיען“ (כשר לשרות) למלא את „פקודת היום“ המוטלת עליו. כמו כל חייל, מקבל כל יהודי כל מה שהוא צריך, ואף כלי הצייד הדרר שים — ובלבד שימלא את הפקודות.

אפילו יותר מהצטרפותו נותנים לו — כאב זה שבנו הקטן בוכה ומבקש צעצועים, והאב אף שידוע שאין כל ערך לצעצוע, אעפ"כ, כיוון שהבן מבקש זאת בתחנונים, הנה ברוב רחמיו יתן לו גם מבוקשו זה. אולם חייב היהודי לעשות את המוטל עליו — לקיים תורה ומצות ולהשפיע גם על זולתו בזה.

רק לאחר הצות הלילה עמדו לאמירת „אתה הראית“. ההקפות נסתיימו בשעה ארבע לפנות בוקר, לערך. בעלי הבתים הלכו לבתיהם לאכול סעודת יום טוב, ובחורי הישיבה עלו לבית

שמחת בית השואבה הוא „להוציא מלבם של צדוקים“ שכפרו בניסוך המים. אולם השאלה היא מדוע היה צורך לחוג דוקא הלכה למשה מסיני זו בשמחה עצומה ובעסק גדול כזה. הלא יש עוד ענינים שתקנו חכמים מאותו הטעם — „להוציא מלבם“, כגון הפרסום בקצירת העומר, ובשום מקום לא מצינו שתהא השמחה כה מרובה ועצור מה. התיירוץ הוא כי עבודת הפסח, למשל, היא בבחינת עבודת צדיקים, שכן כקטנים שנולדו היו בני ישראל בצאתם ממצרים ואילו חג הסוכות הוא חג המסמל את כל כלל ישראל (כפי שמוכיחים ארבעת המינים) ואם בענין כזה באים הצדוקים. לנתק את כלל ישראל מדרך הישר, והחכמים מתקנים תקנה להוציא מלבם — הופך הדבר לשמחה כה עצומה, שיש בכחה אפילו לשבור את חוקי הטבע, כמאמר חז"ל הנ"ל דלא טעמנו טעם שינה (ועיין מ"ש בגמרא) ואף הלילה כיום יאיר, כחשכה כאורה...

בהמשך דבריו עמד כ"ק אדמו"ר שליט"א על ענין הגאולה וסיים את דבריו באמרו: נעשה פה ארץ ישראל ואח"כ נעלה לארץ ישראל עם משיח צדקנו בב"א.

ביום ג' — חוהמ"ס — ערך כ"ק אדמו"ר שליט"א את שמחת בית השואבה השנתית המיר עדת לתלמידי כל הישיבות שאמנם באו בהמוניהם. גם בהתועדות זו עמד כ"ק אדמו"ר שליט"א על עניני סוכות ושמחת בית השואבה, ובמיוחד עמד על החובות המיוחדות המוטלות על בחורי הישיבה בדור הזה, אשר חובתם לא רק ללמוד בעצמם, אלא אף לעסוק בלמוד עם הזולת ולהחזיר את אור התורה בכל אתר ואתר, ולא רק שדבר זה לא יזיק ללימודם הם, אלא אף יביא חיזוק ותוספת כח בלימודם.

בליל הרשענא רבה שוב נשאר העולם ער, ולאחר הצות הלילה אמרו עד גמירא כ"ק אדמו"ר שליט"א עם כל הקהל את ספר התהלים, כמנהגם של ישראל.

אולם גולת הכותרת של ימי החג היו ימי שמיני עצרת ושמחת תורה. בעת ההקפות — בשני הלילות — היתה לא רק הסוכה — המשמשת כאמור גם בית כנסת — והחצר מלאה מפה אל פה, אלא אף כל רחבו של „איסטן פארקוויי“ — שהוא כידוע אחד הרחובות הרחבים ביותר בניו

המדרש לערוך מחדש ההקפות לאלה שלא הספיקו לתת להם הקפות.

אחר שעה חמש כבוקר, לאחר שגמר סעודת יום טוב שלו, נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לבית המדרש, השתתף ברקודי הבחורים וחלק להם לחיים. ורוח שחרית החלה מנשבת, וכפי שהעיר כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיעה „שעת הסליחות“. אולם — העיר כ"ק אד"ש — עכשיו הוא זמן של שמחה וצריך לעשות זאת בשמחה, בהתלהבות עצומה שרו בניגון מלבב את המלים הנאמרות בסליחות ותפלות יוה"כ: דרכך אלקינו להאריך אפיד וכו'. בשעה שבע ומחצה בבקר לערך חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א לביתו, אולם בשעה הרגילה של תפלת שחרית עמדו כ"ק אדמו"ר שליט"א עם כל הקהל בתפלה במקומותיהם כרגיל.

ההקפות ביום שמח"ת, קריאת התורה ומוסף נמשכו שוב עד קרוב לשעה הרביעית אחה"צ. בחפזון הספיקו לאכול סעודת התג, שכן עוד לפי השעה הששית, אחר הצהריים — לאחר תפלת המנחה — ישב כ"ק אדמו"ר שליט"א שוב להתועדות עם הקהל העצום.

התועדות זו כשלעצמה היתה חרויה אשר לא רק שאינה ניתנת לתיאור, אלא אף אם לא יבא אלא למסור את קויה החיצוניים בלבד, אפשר למלא כמה מאות גליונות.

היתה זו — ללא כל גזומא — מעין התרוממות לעולם נעלה יותר. אי אפשר למסור כאן יותר מכמה נקודות בודדות המכילות, כאמור, רק חלק קטן מהתיאור החיצוני בלבד.

רצינות עמוקה מאין כמה בד בבד עם שמחה נעלה ביותר — התאחדו למין עבודה נעלה. דמעות הגיל ודמעות ההתעוררות שנשפכו שם בלי הרף במדה לא פחותה מכוסיות היי"ש — אמרו וגם פעלו יותר מאשר יש בכחן של מלים לפעול. כמאמרה של חנה שהזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א, אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפוך את נפשי לפני הוי'...

מחזה מרנין נראה לעין כל, כשהופיעה קבוצת החסידים הצעירה ביותר — ילדי החדרים — לאמר „לחיים“ לכ"ק אדמו"ר שליט"א ולשיר בצוותא „אני מאמין“.

בשיחות המרובות והנרגשות באותה התועדות עורר כ"ק אדמו"ר שליט"א שוב את כל הקהל להתחזק — כל אחד בפרט כלם בכלל — בקיום

המצות ולמוד התורה ולשאוף כל אחד לחזק את סביבתו בדרכי ישראל סבא.

כפי הנהוג — חלק כ"ק אדמו"ר שליט"א בקבוקי יי"ש ל„צירים“ מהמדינות והערים השור נות, להביא לבתיהם ולערוך התועדות חסידיות עם בני מקומם.

בשעה חמש בבוקר לערך ברכו על המזון, התפללו ערבית והבדילו, כאשר עבר כל הקהל ב„אטשערעד“ (תור) לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א לקבל מכוס־של־ברכה, כבר בקע עמוד השחר. „לא טעמנו טעם שינה“ — פשוטו כמשמעו, וגם מפירושו של כ"ק אדמו"ר שליט"א אפשר היה להרגיש טעם אחד — מששים: כל אותם הימים לא הרגישו כלל ב„לילה“, לא ראו חושך, כי לילה כיום יאיר — כחשכה — כאורה.

..

י"ט כסלו כליובאוויטש דאמריקה:

„החג אשר פדה בשלום נפשנו ואור וחיות נפשנו נתן לנו — במלים אלה מתאר אחד מנשיאי חב"ד הקודמים (אדמו"ר מהרש"ב נ"ע) במכתבו ההיסטורי משנת תרס"ב את משמעות יום י"ט כסלו, יום שחרורו של אדמו"ר הזקן נ"ע בעל התניא ממאסרו, שכן אותו יום י"ט כסלו תקנ"ט משמעותו רחבה הרבה יותר מאשר שחרורו של יחיד, אפילו נשיא בישראל. ה"י זה יום בעל תוצאות לזורי דורות: עם שחרורו של בעל התניא נתגלתה והופצה תורת החסידות בעולם, ורק ע"י יום זה נתאפשרה הפצת מעינות החסידות בין המוני בית ישראל.

בצדק נקרא איפוא י"ט כסלו בשם „ראש השנה לחסידות“, ויום זה נחוג עד היום בין החסידים בכלל וחסיד חב"ד בפרט על פני תבל כולה.

ברם החגיגה המרכזית נערכת במחיצתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בברוקלין.

אף השנה נערכה חגיגה זו בברוקלין, ובגלל הקהל העצום שנתאסף, היה הכרח לשכור אולם מיוחד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א פתח את דבריו במלים הנ"ל מאגרתו של כ"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע ובאר באריכות את עמקות מובנו של המושג „החיות“ אשר החסידות פרסמה אותו בעולם. החסידות הכניסה רוח חיים בכל, סייעה לכך